

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. IV. Quid censendum videatur de S. Marci corpore, quod Florentini a SS.
Damaso et Ambrosio sibi donatum esse, existimant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
C. S.

Romanis reformans, muros Tiburtinæ civitatis destrui præcepit. Hæc eadem Pagius in *Critica Cardinalis Baronii ad citatum annum 1146 admittit, atque huc etiam pertinere putat, ista Ceccani seu, quisquis is demum fuerit, auctor, Chronici Fossæ novæ ad eundem annum verba*: Romani venerunt super Tuburim, et multos ex eis decollaverunt. *Contra istud murorum Tiburis excidium incredibile apparuit laudato Muratorio, a quo expositæ ibidem rationes an sat validæ sint ad scriptorem synchronum falsitatis convincendum, hic non inquiri, quia, dictæ urbis murorum ruina, si anno 1146 primum contigerit, certe non potuit anno 1143 Campaniæ comitibus ob oculos versari.*

ea scribi potuisse ab auctore synchrono,

B 51 Quapropter dicendus est Anonymus noster aut de Tiburtinæ civitatis ruina, non quidem executioni mandata, sed a Romanis intentata atque audaciter postulata, solum meminisse; aut per vocem ruinam quamdam aliam Tiburtinis illatam per Romanos cladem indicasse. Si primum, cessat omnis difficultas, etiam in sententia Muratorii. Et vero exploratas sine omni dubio habebant Campaniæ comites istas Romanorum adversus Tiburtinis molitiones, ac pares sibi metuere poterant, nisi singuli vires suas Pontificiis partibus adjungerent. Si secundum, fortasse ea Tiburtinorum obsidio indicatur, qua Innocentius II eosdem, dudum rebellantes, coangustatos, ad deditionem, acceptis obsidibus, ac jure jurando interposito, coegit, uti ex *Ottone Frisingensi* diximus num. 48. Potuit hæc Tiburtinorum expugnatio quodam modo, etsi minus accurately, eorundem civitatis ruina ab Anonymo appellari, quod Innocentius eos, Sedi Apostolicæ dudum rebelles, domuerit, meritis penis mulctaverit, atque ita haud dubie coercuerit, ne summi Pontificis jugum, uti dudum fecerant, imposterum possent excutere.

cetera etiam sincero.

C 52 Hæc de fide ætateque scriptoris historie Translationum præmissis sufficiat: id solum præterea observo, eundem in duabus prioribus translationibus referendis eo majorem fidem mereri, quo minus ipsius intererat eas fingere, ut S. Marci corporis possessionem ejusdem Sancti tituli intra Urbem ecclesiæ assereret. Nam si ad hanc asserendam opus erat fictione, necessum non erat istas ambages querere, sed poterat id per unicam ejusdem sacri pignoris ex cæmeterio S. Balbinæ in Urbem translationem comminiscendo præstare. Ceterum illud a Pontificatu Eugentii III usque in hæc nostra tempora in eadem S. Marci ecclesia permansisse, dicunt scriptores supra laudati, qui ejusdem possessionem eidem ecclesiæ non dubitanter adscribunt. At priusquam ipsam translationum historiam recitem, examinandæ sunt tres, quarum supra memini, quæque cum hac historia nequeunt componi.

D

§ IV. Quid censendum videatur de S. Marci corpore, quod Florentini a SS. Damaso et Ambrosio sibi donatum esse, existimant.

Papebrochius noster in *Conatu Chronico historico ad Catalogum Pontificum, Propylæi Maii pag. 50** in S. Marco hæc habet: Inde vero (ex cæmeterio S. Balbinæ Via Ardeatina, ut præmiserat) translatus [est] Florentiam ad ecclesiam S. Laurentii. *Ut hæc scriberet, sine dubio motus fuit auctoritate Francisci Castilionensis, presbyteri et ejusdem ecclesiæ Laurentianæ canonici, cujus Sermonem, post medium sæculum xv habitum, Papebrochius ipse manu sua descripsit ex codice Florentino conventus S. Marci, Ordinis Prædicatorum. Consule, si lubet, Papebrochium ad diem 2 Maii in Commentario prævio ad Vitam S. Antonini, archiepiscopi Florentini, ab eodem Francisco Castilionensi, qui eidem archipræsuli per octennium domesticus fuerat, conscriptam. Laudato apographo nostro præfixus hic titulus est: Sermo Francisci Castilionensis, presbyteri, ad canonicos et collegium S. Laurentii Florentini de vita B. Marci Papæ, et de laudibus ecclesiæ S. Laurentii. Tum subditur, unde is Sermo exceptus sit, nempe: Ex Bibliotheca S. Marci Ms. fol. 114.*

Franciscus Castilionensis in Sermone,

F 54 Ipsum vero Opusculum in *Lectiones partitum, uti ipsemet docet titulus jam recitatus, brevis vita S. Marci compendium, laudesque ejusdem S. Laurentii ecclesiæ celebrat, ex quo sicut Papebrochius compendium istud, jam aliunde acceptum, prudens prætermisit describere, ita et ego non recitabo, nisi ea, quæ ad præsens propositum nostrum proprie pertinent. Sic ille orditur: Scriptum est, carissimi fratres: « Corpora Sanctorum in pace sepulta sunt, et nomina eorum » vivent in sæculum sæculi: cum vero sanctum et venerabile corpus B. Marci Papæ in hac nostra tanto sumptu innovata ecclesia, et in majori ipsius ecclesiæ altari conditum, et in pace sepultum esse, nobis compertum sit, æquum est, quod nobis est ex temporum propinquitate recens, et ante oculos celebratum, id ad posteros per memoriam et historiæ monumenta transmitti, ut rei certitudine et verissimis testimoniis admonitæ fidelium mentes pio amore sanctaque devotione ad venerabilium Sanctorum corpora provocentur.*

post medium sæculum xv habito, testatur,

F 55 Sed prius pauca, quæ ad vitam ipsius B. Marci Papæ pertinent, ut ex quodam antiquo libello, in quo nonnulla gesta laudesque illius conscripta sunt, reperi, breviter tangenda sunt; deinde, quæ nostris temporibus gesta sunt, et unde initium auctoritatemque sumpserunt; quo duce, et quibus sumptibus celebrata sunt, ad perpetuam rei memoriam posteritati et futuro sæculo sunt transmittenda. *Quæ de S. Marci gestis laudibusque hic sequebantur, recte, ut dixi, prætermisit Papebrochius, hoc adjecto monito: Quinque sequentes Lectiones ea continent, stylo dumtaxat mutato, quæ jam ex antiquioribus Legendariis (de quibus et ego jam memini superius)*

in Laurentiana ecclesia Florentiæ inventa esse

A rius) ejusdem ecclesie habemus. *Laudabile sane fuit istud Francisci Castilionensis consilium, quod si decessores illius olim æque sibi proposuissent, aliquid certius de hoc argumento in alterutram partem nobis nunc liceret statuere. Franciscum igitur in Papebrochiano apographo prosequentem audiamus.*

anno 1474
SS. Marci Papæ, Amati et Concordiæ corpora,

56 Hoc igitur tam nobile, tam venerandum corpus S. Marci Papæ, meministis, fratres, quomodo reconditum fuit temporibus nostris in altari majori hujus ecclesie nostræ, una cum sanctis corporis Amati abbatis, et Concordiæ martyris. Quæ quidem gloriosa corpora reperia fuerunt in altari, quod erat ex parte Meridionali juxta altare majus, antequam esset ecclesia vetus diruta. Hoc autem factum fuit ab Incarn. D. an. MCCCXLIV, 11 Idus Novemb., cum altare, quod appellatur S. Concordiæ, pro innovatione ecclesie dirutum erat. Erant autem hæc BB. corpora in capsula lignea duorum cubitorum cum chirographo, quod ipsorum Sanctorum nomina testabatur, in qua etiam nonnullæ vestes, licet vetustate consumptæ, et tria crania cernebantur, et nonnulla ossa longiora cæteris, quo primo * ipsius B. Marci fuisse, nonnulli arbitrabantur: quod vir nobilis et proceræ staturæ memoretur fuisse.

* an quorum primum?

quæ a S. Ambrosio donata S. Zenobio credebantur,

57 Hæc autem gloriosa tria corpora dicitur B. Ambrosius, Mediolanensis episcopus, a B. Damaso Papa pro singulari munere accepisse, eaque B. Zenobio, Florentino episcopo, quem singulari caritatis affectu complectebatur, condonasse. Quin dicitur ipse B. Ambrosius una cum Zenobio episcopo eadem tria corpora in hac ecclesia condidisse, et altare dedicasse suis manibus; ex quo etiam ecclesia hæc antiquo vocabulo AMBROSIANA est nuncupata; cujus etiam rei maximum habemus testimonium in Vita B. Ambrosii, quam Paulinus episcopus Nolanus, vir sanctissimus, eleganti stylo conscripsit. Illud etiam nobis testatur Oratio ipsa et suffragia, quæ singulis diebus in ecclesia decantamus, in qua post tria ipsorum nomina ipsum quoque B. Ambrosii nomen non tacetur. Multa præterea alia vulgo narrantur, quæ attestantur amicitiam Ambrosii cum Zenobio, et signa quædam episcopalis sedis, quæ hic tunc fuisse dicitur, nonnulli adducunt, quæ omnia, ne longior fiam, neve assertor incertarum rerum esse videar, omitto.

ibidemque demum reperta fuisse anno 1461,

58 Hic de variis aliorum Sanctorum reliquiis in eadem ecclesia tunc pariter repertis meminit, ac demum sic pergit: Illuc redeo, unde incepi, ut, quod nobis compertum est, ad posteros transmittatur. Omnes enim hujus rei testes estis: nam et reliquias vidistis, et interfuistis, quando reverendissimus P. archiepiscopus noster Orlandus, vita probitate et doctrina juris insignis, qui archiepiscopo illi sanctissimo, fratri Antonino, successerat, ad dedicationem hujus altaris accessit, quæ v Non. Aug., MCLXI anno, die Dominico post solemnem processionem, adstante populo frequenti et clero majoris ecclesie, celebrata est; et dum beatæ corpora, SS. Marci scilicet, Amati abbatis, et Concordiæ mart., in eodem altari conderentur, affuistis.

* I. iv Non. Aug.

non sine miraculo vel beneficio celesti.

59 Meministis etiam, quo pacto voluerit Altissimus eodem die in Sanctorum suorum testimonium antiqua signa innovare: eodem enim die quidam e nostris popularibus, Nicolaus nomine, Martini filius, cum haberet filiolum, Federicum nomine, jam prope januas

mortis, de cujus vita, ut mihi postea attestatus est, ipse pater, jam actum putabat, simulque reliquos filios vocaverat, ut fratrem illi suum postremo intuerentur; cum processio ejus juxta habitationem ejus cum his reliquiis transiret, secutus sancta corpora in ecclesiam, pro filio magna cum fide votum fecit, et non multo post domum rediens, natum convalescere reperit, et post tertium diem, quem morti jam adscriperat, incolumem recepit: pro quo, ut voverat, imaginem ceream instar pueri huic ipsi altari superposuit, quam ibidem sitam quam plurimos dies omnis populus inspexit, et miraculum insigne per omne vulgus manifeste innotuit.

ACCITORE
C. S.

* ejus abundat

60 Ob quam causam decet nos, carissimi fratres, magno pietatis affectu hæc sancta corpora, et hanc ipsam ecclesiam, tam multorum Sanctorum reliquiis exornatam, venerari; decet nos non parvi facere, aut contemnere protectionem gloriosi martyris Laurentii, sub cujus nomine dedicata est ecclesia, et de cujus reliquiis apud nos esse, non dubitamus. *Post hæc denovo perstringens tum prædicta, tum alia ejusdem ecclesie decora, quibus Joannem, atque hujus filium Joannem Medicæos, Florentinorum, ut vocant, Confaloneros, seu vexilliferos, motos opinatur ad eandem ecclesiam a fundamentis augustiorem extruendam, bene sperare jubet, fore ut Petrus, Cosmi filius, Petrique liberi tam splendide captum promotumque opus non minus magnifice perficiant, ac tandem concludit his verbis:* Bono igitur animo simus, fratres, conservemusque dignitatem nostram et loci et personarum, fretique protectione beati primum Laurentii martyris, deinde ipsius sancti Pontificis Marci Papæ, Amatique abbatis, et Concordiæ martyris, necnon sancti episcopi Zenobii, et Ambrosii doctoris egregii, patrocinio confidenter ad illius cæleste regnum, ad illam beatam vitam feramur desiderio, in qua omnes electi congaudent et laudant eum, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Epilogus ejusdem scriptoris:

E

61 Hactenus laudatus Franciscus Castilionensis paulo post annum 1464, quo Cosmus I Medicæus obiit, eique filius ejus Petrus successit. *Nec solus Papebrochius noster, verum etiam Franciscus Orlandus Orbis sacri et profani part. II, lib. III, cap. 58, laudatusque ibidem ab eo Ferdinandus Leopoldus del Migliore, S. Marci Papæ corporis translationem Roma Florentiam affirmarunt, qui etiam duo postremi eandem SS. Damaso, Ambrosio ac Zenobio, ex ejusdem Francisci Castilionensis auctoritate haud dubitanter adscripserunt; quamquam eorundem primum Orlandus verbis supra num 56 recitatis ejusdem sancti Pontificis corpus in illius ecclesia Romæ quiescere, dixerit, huc ex cœmeterio S. Balbinæ (ut ibidem credidit) translatum. Veruntamen propter ea, quæ præcedenti § produxi, de Florentinorum possessione eorum vehementer dubitare. Etenim, si S. Marci corpus sub S. Gregorio VII, id est, sub finem sæculi XI, via Ardeatina, in cœmeterio S. Balbinæ, in quo anno 536 constat fuisse humatum, repertum fuerit, non potuit S. Damasus inter annos 566 et 584, quando hic sedit, donasse S. Ambrosio, et hic Zenobio, ac Zenobius in ecclesia Laurentiana Florentiæ deposuisse.*

quinam de Florentinorum possessione etiam consentiant.

F

62 Expendamus ergo momenta rationum, quibus Franciscus Castilionensis istius sacri pignoris possessionem sæpe dictæ Florentinæ ecclesie primus

AUCTORE
C. S.
An horum
corporum
unum S. Mar-
ci Papæ sit,
inquirimus:

primus omnium, quem quidem novimus, post medium sæculum xv non dubitavit asserere. Primum, idque præcipuum, argumentum petit a re-
pertis anno 1444 in eadem ecclesia SS. Marci, Amathi abbatis ac Concordiæ martyris corporibus cum chirographo, hæc eorundem Sanctorum esse, testante. Factum negare nequeo viro probo affirmanti; sed mallet, ut ipsum, quod vocat, chirographum recitasset, ut constaret, an summi Pontificatus dignitas isti Marco in eo adscripta legeretur, an a Francisco Castilionensi pro suo aliorumce sensu in dicto sermone primum fuerit attributa. At certe, a quo, quoque tempore ea sacra corpora ibidem fuerint deposita, in eodem chirographo non fuisse lectum, suo silentio scriptor iste satis manifestat, qui propterea alterum subjicit argumentum, ex fama, nescio quam antiqua.

fama, quæ eadem SS. Damasum, Ambrosio ac Zenobio accepta referri.

63 Dicit, scilicet ait, S. Damasum Papam tria ista corpora donasse S. Ambrosio, Mediolanensi episcopo, huncque S. Zenobio, Florentino antistiti, et ab his eadem in Laurentianam ecclesiam illata esse, atque ipsam ecclesiam dedicatam, positumque in eadem altare consecratum; unde et eadem ecclesia Ambrosianæ vocabulum fuerit sortita. Ut hanc famam magis fulciat, addit: Cujus etiam rei maximum habemus testimonium in Vita B. Ambrosii, quam Paulinus, episcopus Nolanus, eleganti stylo conscripsit. Paulinum, S. Ambrosii biographum, non fuisse ejusdem nominis sanctum episcopum Nolanum, dudum extra omnem controversiam est: sed, fuisse se ejusdem S. Ambrosii clericum, docet ipsemet in laudata Vita, quæ exstat in Appendice ad Opera istius sancti Ecclesiæ doctoris, studio et labore Benedictinorum, anno 1690 Parisiis edita. Ex hac Vita constat, S. Ambrosium aliquam ecclesiam Florentiæ dedicasse, in eaque Sanctorum reliquias, non tamen SS. Marci, Amathi et Concordiæ, sed SS. Vitalis et Agricolæ deposuisse.

nulla verisimili ratione fulciatur,

64 En verba Paulini ibidem num. 29 posita: In eadem civitate (Florentia) basilicam constituit, in qua depositis reliquiis martyrum Vitalis et Agricolæ, quorum corpora in Bononiensi civitate levaverat. Ibidem infra num. 30 quoque eandem basilicam, haud dubie propter dictam dedicationem, Ambrosianam appellavit. Ipse quoque S. Ambrosius in Exhortatione virginitalis, quam ea occasione in prædicta Florentina ecclesia habuit, tom. II Operum suorum, a col. 272, de eorum SS. Vitalis et Agricolæ reliquiis ibidem depositis diserte meminit; sed nec hic, nec alibi, alteruter simile quid habet de SS. Marci, Amathi et Concordiæ corporibus aut reliquiis; cum tamen hæc propter donatorem S. Damasum Papam, ac S. Marci, præterea propter gestum ab illo summum Pontificatum minime prætereunda fuissent. Quæ itaque Franciscus Castilionensis de S. Ambrosio ex hujus Vita adduxit, multum quidem faciunt ad commendandam Laurentianam ecclesiam, si de hac ista accipienda sint. Sed pro sacri corporis, de qua querimus possessione nihil probant; quodque observavi, ejusdem sancti doctoris, hujusque biographi silentium eidem nihil minus, quam favorabile est.

nec aliunde fit satis verisimilis, imo ex scriptorum silentio

65 Expendat etiam studiosus lector, quantum probabile sibi videatur, donatum a Damaso fuisse corpus summi Pontificis, cujus cultus tunc temporis, tam in suo prope Romam S. Balbinæ cæmeterio, quam in Urbana sui tituli ecclesia rigebat; cujus sepulcrum idem Damaso, ut supra diximus, versibus propterea exornavit, et

post obitum, nondum elapsis triginta annis, idem ille in summum Pontificatum successerat. Habebat alia, quæ donaret, Damasus Sanctorum corpora, quam S. Marci, suæ Sedis Pontificis, cujus memoria tunc etiam recens erat apud Romanos, nec poterat non esse percarâ. Converti me etiam ad Acta S. Zenobii, episcopi Florentini, si in his fortasse quidquam de eodem argumento diceretur. Tres hujus sancti præsulis Vitas ad diem 25 Maii, quo ille colitur, dedit Papebrochius noster, primo loco antiquam, sed a S. Antonino, Florentinorum etiam antistite, sæculo xv modice interpolatam: secundo eandem antiquam ante Antoninum, post sæculum tamen 15, a Blasio, monacho presbytero exornatam; ac tertio denique a Laurentio, archiepiscopo Amphilitano, prout eam referri audierat, conscriptam sæculo xi. Sed nec in hisce, nec in laudati Papebrochii Commentario eis prævio, ulla exstat ejus rei memoria.

66 Quid, amabo, hinc pronius suspicari est, quam sæculis xi et xiv, usque in xv, cujus anno 39 S. Antoninus obiit, ignotam Florentiæ fuisse eam trium sacrorum corporum per SS. Ambrosium Zenobiumque depositionem, neque vulgari hæcceptam ante annum 1444, quo eadem sacra pignora, teste Francisco Castilionensi, reperta fuere, eaque sola (inquam) suadente ratione, hæcceptam, quod, cum, unde ista eo allata fuissent, nesciretur, nulli verisimilius, quam S. Ambrosio, qui eam ecclesiam dedicasset, ejusdemque amicis SS. Damaso et Zenobio, accepta referri posse viderentur. Quin imo, si hæc opinio mox a corporum inventione nata fuerit, eam minime firmam visam fuisse S. Antonino, probabiliter colligere licet, ex jam observato ejusdem sancti præsulis silentio, ac tempore, quo hic perfectè Summam suam, in cujus quinta parte (quæ Historialis est) exstat supra dicta S. Zenobii Vita, Idem enim Franciscus Castilionensis, qui SS. Marci, Amathi ac Concordiæ corpora anno 1444 reperta esse testatur, in laudata S. Antonini Vita tom. I Maii pag. 422, num. 29, hujus Sancti mortem narraturus, ait: Imposuerat etiam non multo antea extremam manum ingenti magnoque volumini, quam Summam appellavit.

colligere licet, eam sæculo xv non esse antiquiorem,

67 Obiit autem S. Antoninus anno 1439, annis quindecim post trium corporum inventionem, ut adeo opinionem istam, si hæc mox ab eadem inventione vulgata sit, non potuerit ignorare, si vero non ignoraverit, quam potiorẽ illius in Vita Zenobii ea de re silentii causam putabimus, quam quod nova ista opinio eidem minime firma apparuerit. De S. Marco Papa agit idem S. Antoninus in laudata Summæ parte Historiali, tit. 9, cap. 2, ubi illum inter Romanos Pontifices, qui Constantino Magno imperante, sederunt, recenset. Egit quidem de illis solum breviter, sed cum pari de ejusdem S. Marci corporis Florentiæ inventionem, quæ suo tempore contigisset, alto silentio, quod quam verisimiliter componi possit cum credita ab ipso eadem inventionem, lectori pariter considerandum relinquo: facile enim poterat tam recens facti memoria unico verbulo indicari.

neque etiam tunc a S. Antonino probatam.

68 Si quis porro petat, quis iste sit Amathus abbas, quæ Concordiæ martyr, quorum corpora una cum S. Marci corpora ibidem reperta, et a SS. Damaso, Ambrosio, Zenobioque deposita fuisse credenda sint; responderè cogor ad primum quod attinet, id a nemine, quem sciam, exponi;

Non constat, quorum sint duo corpora cum isto inventa.

mih

A mihi vero nullum notum esse istius nominis sanctum abbatem sæculi iv, aut eo etiam prioris, cujus corpus eodem sæculo iv a S. Damaso donari, aut ab Ambrosio Zenobio in Laurentiana Florentina ecclesia deponi potuerit. Concordiam illam Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiae dicit, esse Romanam martyrem, S. Hippolyti nutricem, quæ cum ipso aliisque novemdecim Anonymis sub Valeriano passa fuit. Actum de hisce apud nos est ad diem 15 Augusti, ibidemque § 4 aliquot loca recensita sunt (non tamen Florentia) quibus SS. Hippolyti et Concordiæ corpora vel reliquiæ adscribuntur. Sed non est hujus loci ea discutere, dum de solo S. Marco Papa inquirimus.

His de causis non probatur mihi, corpus S. Marci,

69 Ex tam incertis omnibus nequit mihi probari S. Marci Papæ corporis per SS. Damasum, Ambrosium et Zenobium Florentinis facta donatio; nec tamen quempiam hactenus comperi, qui alium ejusdem sancti pignoris largitorem nominet. Sæpe dictæ ecclesiæ recens inscriptio apud Orientium Orbis sacri et profani part. ii, vol. 2, pag. 1264, post signatam illius per S. Ambrosium anno 599 dedicationem ita proseguitur:

B Vetustate collapsam S. P. Q. F. instauravit et pristino nitore restituit Nicolaus II, ex episcopo Florentino P. M. renuntiatus, aggregato præstulæ cœtu xiii Kalend. Februarii cœli propriis manibus dedicavit nec sine dote dimisit etc. Hinc suspicari quis possit, fortasse hujus Nicolai Pontificis manus esse, quod Franciscus Castilionensis SS. Damaso Ambrosioque ac Zenobio attribuerunt; sic, inquam, suspicari quis possit, nisi obstat temporum ratio. Nam Nicolaus II, anno 1061 mortuo, successit Alexander II, et huic anno 1075 pariter defuncto S. Gregorius VII, quo sedente, S. Marci Papæ corpus cum inscriptione sua in cœmeterio S. Balbinæ via Ardeatina repertum fuisse, Translationis Romanæ, quam dabimus, auctor testatur.

Florentiæ asseratum,

70 At enim, inquit, etiam in Laurentiana ecclesia Florentina una cum corpore inventum est chirographum, quod illud S. Marci esse testatur. Fateor, id ego Franciscus Castilionensi asserenti nolo inficari; verum etiam posito, Marco utrobique adscriptam fuisse Pontificiam dignitatem (quod nec asserere possum, nec negare) non esset utrobique par ratio; cum Florentini ex hactenus disputatis ne satis quidem verisimilem conjecturam proferant de tempore et auctore accepti corporis; ex vetustissimo autem, ceterisque Romanorum Pontificum Catalogis ac Martyrologiis constat, corpus S. Marci Papæ in sæpe memorato S. Balbinæ Via Ardeatina cœmeterio (ex quo post geminam illius in Campania translationem Romani id se accepisse asserunt) vere prima sepultum fuisse; nec ullus ante Franciscum Castilionensem, qui non ante annum 1461 scripsit, dixisse legatur, istud ex memorato cœmeterio Florentiam unquam translatum, aut ex eodem ante tempora S. Gregorii VII amotum fuisse.

Marci Papæ esse, cujus tamen fortasse reliquiæ aliquæ ibidem sunt.

71 Quod argumenti loco præterea addidit de SS. Marci, Amathi, Concordiæ atque Ambrosii nominibus a Laurentianæ ecclesiæ clero in quotidianis suffragiis recitari solitis, si hæc consuetudo inventionem eorumdem trium priorum corporum sit antiquior, verisimile quidem faciet, jam ante inventionem illam a Florentinis creditum fuisse, S. Marci corpus in ea ecclesia servari; non tamen probabit, illud idem S. Marci Papæ esse, cujus possessionem in ejusdem Urbana ecclesia posses-

sionisque a medio sæculo xii captæ modum certiori, quam Florentini, ratione Romani opponent. Fortasse tamen viguit ista apud Florentinos S. Marcum in quotidianis suffragiis invocandi consuetudo ob insignes ejusdem sancti Pontificis reliquiæ, quas Franciscus Castilionensis corpus liberatius appellaverit. Si ita sit, non refragabor, modo eas dudum post SS. Damasi, Ambrosii ac Zenobii tempora accepisse credantur.

AUCTORE C. S.

§ V. Duo alia loca, in quibus S. Marci Papæ corpus quiescere dicitur.

Ughellus in Italia sacra etiam duobus aliis, quorum supra memini, locis ejusdem S. Marci Papæ corpus attribuit. Primum indicat tom. III editionis Venetæ auctæ, in Episcopis Clusinis, monasterium scilicet S. Salvatoris in Monte Amiato, quod Augustinus Lubinus in Abbatibus Italiae scribit fundatum esse circa annum 745 a Rachi Longobardorum rege in diocesi ac territorio civitatis Clusinæ in Hetruria veteri, fuisseque primo Ordinis Benedictini, sed jam a sæculo xiii Cisterciensibus traditum. Ut sit (neque enim hæc refert hic examinare) laudatus Ughellus col. 624 recitat Ms., in quo post alia ad propositum nostrum ita legere est: Et post consecrationem ecclesiæ (anno 1056, ut ibidem præmissum est, solemniter peractam) acquisierunt dominus abbas Rolandus cum fratribus corpus S. Marci Papæ.

Dicitur etiam, sed nec probatur, idem sacrum corpus

75 Hæc, nec plura in rem nostram ibi laudatum habet Montis Aniatini monumentum, quod cum ejus ætatis sit, aut quo tempore Rolandus iste eidem monasterio præfuerit (nam tempore dictæ dedicationis ecclesiæ Wintzo præfuisse ibidem legitur) non dicat, nequeunt ista sola movere, ut S. Marci Papæ corpus in eo monasterio servari, aut servatum fuisse, credam; sive illud paulo post ejusdem ecclesiæ consecrationem, atque adeo ante S. Gregorii VII Pontificatum, sive post illuc allatum velint: quia certiora videntur, quæ de ejusdem S. Marci corpore in Ardeatina Via, sedente S. Gregorio VII, reperto, atque post geminam illius in Campania Romana, ad castrum videlicet S. Silvestri, atque hinc ad castrum oppidum Julianum translationem, in urbem demum Romam, sedente Eugenio III, delato, et in sui tituli ecclesia deposito § 5 disserui; ex qua id deinceps unquam ablatum fuisse, hactenus non comperi. Progrediamur ergo ad alterum locum ab Ughello indicatum.

esse in monasterio Montis Aniatini in Hetruria.

74 Est hæc ecclesia metropolitana Aquileiensis in Foro-Julii Italiae provincia, cui ut thesaurum istum asserat laudatus auctor, tom. V Italiae sacrae auctæ col. 50 ac sequenti profert vetus (ut inquit) monumentum, quod in margine notatur exstare ad ejusdem metropolitanæ ecclesiæ januam Australem. Juerit illud integrum ex Ughello recitasse. Sic habet insculptum silici: MXXXI. Indictione xiv. m. Idus Julii. Ego Poppo hujus Aquil. ecclesiæ patriarcha, una cum duobus Romanis epis. Cardinalib. et xii. coep. præsedente D. Joanne Papa XIX. et imperatore Conrado Augusto, consecravi hoc templum in honorem S. Mariæ Genit. Dei, et SS. Martyr. Hermach et Fortunati, ob ejus sollennitatem idem

Pro ejusdem possessione ecclesiæ Aquileiensis asserenda